

18.05.2021

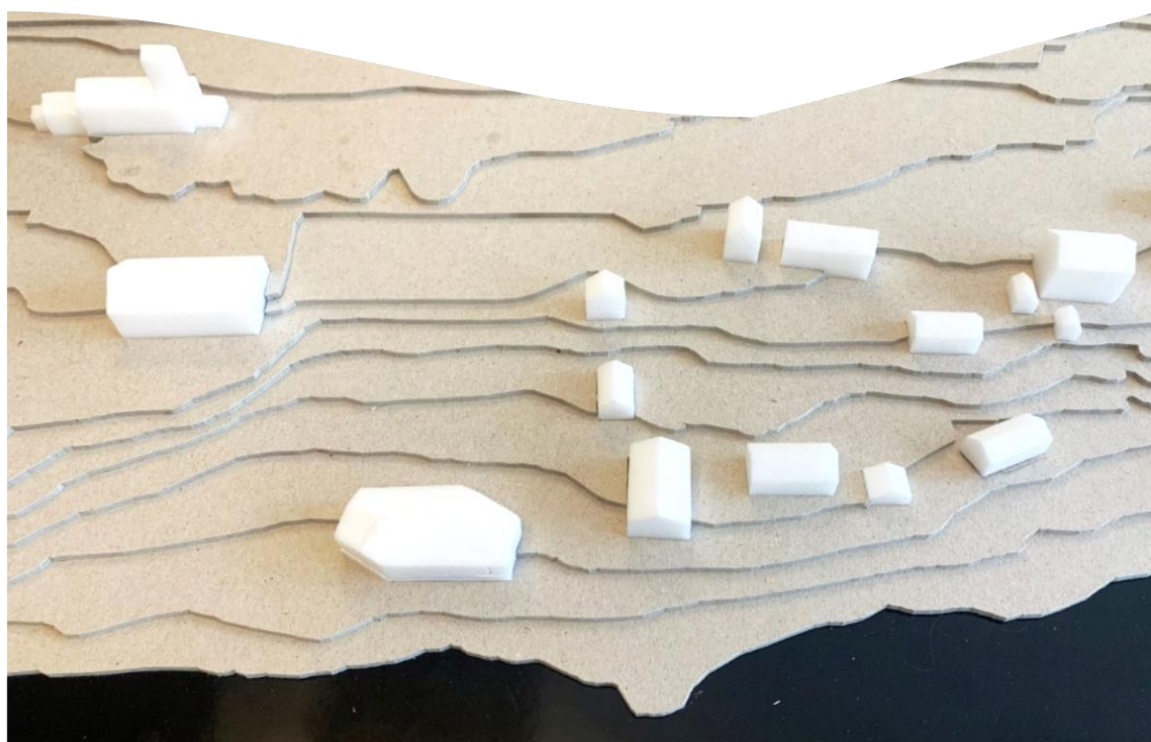
Opplevelse og kunnskapssenter for bergkunst, geologi og kystkultur

Helgeland Museum ønsker å skape gode og spennende opplevelser i et moderne og tidsriktig bygg på Forvik i Vevelstad. Naturen og geologien er unik og har fått plass på UNESCO sin verdensarvliste. Dette med mer ønsker vi å formidle på en attraktiv måte. Og som en ekstra bonus, vi vil kunne tilby lokalbefolkning, forskning og næringsliv et signalbygg og samlingssted.

Vevelstad og Helgeland har en internasjonal posisjon innen geologi med å være del av Trollfjell UNESCO Geopark. Nasjonalt sett også, gjennom samarbeidet *nasjonalparkkommune* (her med Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve).

Øko- og geoturisme opplever sterk vekst internasjonalt, noe som vil styrke driften av det planlagte senteret på Vevelstad.

Senteret skal bygges på Forvik, i tilknytning til Vevelstad bygdetun, lokalisert på Kystriksveien. Helgeland Museum ønsker spesielt å styrke tilbud for turister og besøkende langs denne ruten, ved å utvikle «perler» gjennom Helgeland. Bindal, Vevelstad, Petter-Dass museet, LAB Helgeland på Nesna, Grønvik kystfort, Falch gamle handelsted i Rødøy. Museumsutviklingen i Vevelstad er et viktig ledd i en helhetlig regional plan i HM (jfr. Museumsplan for Helgeland).

Behov for nytt bygg:

Som på flere eldre museumsanlegg mangler Vevelstad bygdetun offentlige fasiliteter. Det er hverken toaletter, innlagt vann, oppvarmede rom, kontor, eller moderne utstillingsarealer (for kulturgjenstander/foto- /berg- og mineralsamlinger).

For å kunne ivareta nødvendige oppgaver for turisme, faglig formidling, lokale kulturtiltak og nærings samarbeid, mener vi det er det helt nødvendig med et bygg som supplerer eksisterende hus på bygdetunet.

De manglende fasilitetene hindrer Vevelstad museum med å være et museum for alle (universell utforming), og fører til at gjester ikke kan tilbringe særlig med tid på anlegget.

Utstillinger:

Hulemalerier

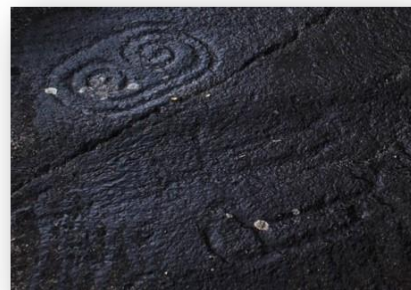
Det er flere hulemalerier registrert på Helgeland, men disse er ikke åpne for publikum. En mulig tolkning er at disse viser en form for religiøse eller magiske ritualer. Blant de tidligste fremstillinger av mennesker er de fyrstikkliknende skikkelsene i de forhistoriske hulemaleriene, tilnærmet piktogrammer av menneskekroppen.

Gjennom tett samarbeid med NFK og fylkesarkeolog er vårt mål å formidle hulemaleriene uten å henvise til den fysiske lokaliteten. Gjennom film og audiovisuell formidling i utstillingsarealet søkes det å skape forståelse for at disse kulturminnene står i en spesiell situasjon på grunn av dets sårbare natur.

Helleristninger

En usedvanlig stor forekomst av bergkunst fra sen-steinalder til jernalderen bekrefter en lang menneskelig historie på Helgeland, og er en internasjonal attraksjon. Bergkunst er et viktig arkeologisk kildemateriale som gir oss et innblikk i menneskenes tankeverden og ritualer, sosial organisering, teknologi og ressursutnyttelse.

I Vevelstad er det et rikt utvalg av helleristningslokaliteter med ulik datering. Det er vanlig å dele bergkunsten i veide- og jordbruksristninger. Betegnelsen er knyttet til ervervet til dem som lagde og brukte ristningene; fangstfolk og bønder. De eldste ristningene er ca. 6 000 år gamle og gir oss et unikt innblikk i tidligere tiders bruk av regionen. Bergkunsten er variert; den viser mennesker og dyr i ulike aktiviteter, som jakt, fangst og fiske, ritualer, og samferdsel. Figurene som er avbildet er mennesker, rein, elg, kveite, hval, båter, redskaper og andre gjenstander samt ulike geometriske mønstre og figurer. Det er et uttalt mål at utstillingen skal være imøtekommende og tilrettelagt for ulike aldre, personer med syn-, hørsel- og bevegelsesnedsettelse.

Konstruksjon av gulv med helleristninger i negativt relieff. Motiv fra samtlige helleristningsfelt i regionen formidles. Visningsinnholdet utarbeides av arkeologen for å sikre faglig korrekthet i formidling.

Geologitstilling - «Fra råmateriale til produkt»

På Helgeland finnes det naturlig bergart-forekomst som resulterte i drift og sluttprodukter. Dette er essensen i formidlingskonseptet. Vi tar gjestene med på prosessen fra råmaterialet til et ferdig produkt.

Forekomsten av bergarten granodioritt i Vevelstad kan sees i kommunens rådhus, på rådhuset i Narvik og på universitetet i Tromsø. I flere kommuner på Helgeland finner vi klebersteinsbrudd. Allerede i middelalder ble det utvunnet kleberstein til gryter og kar. Med utgangspunkt i disse forekomstene vil man formidle historikk rundt de ulike klebersteinsbrudd og om klebersteinsbruk på Helgeland samt eksport av produktet. På Offersøy, i Velfjord og i Bindal finnes gamle marmorbrudd.

Naturlige samarbeidspartnere er Norges geologiske undersøkelse samt andre faginstusjoner. Det legges opp til tverrfaglig formidling i krysningpunktet geologi-arkeologi. Visningsinnholdet utarbeides av geologer for å sikre faglig korrekthet i formidling.

Kulturhistoriske utstillinger:

Kulturhistoriske utstillinger utformes etter Helgelands Museums strategier for bred pedagogisk formidling og for interaksjon med kunnskapstemaer. HM har tett samarbeid med digitalt design, som gjør det enkelt å forbedre informasjon og design ved utstillinger årlig. Denne fornyingsmodellen gjelder også de naturhistoriske utstillingene.

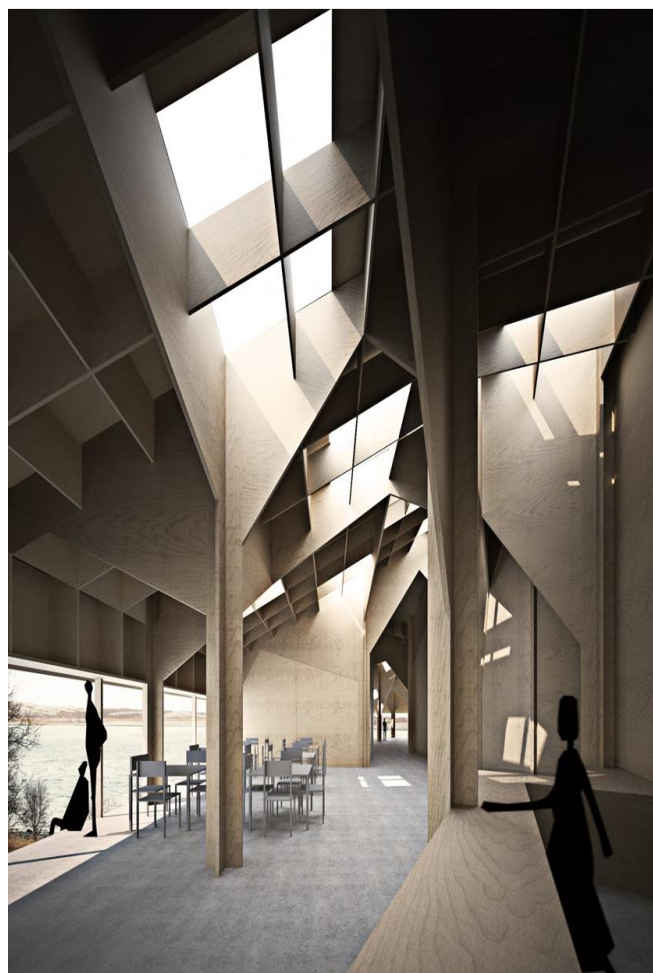
Arkeologi - Steinalderbosetninger. Gjennom samarbeid med Vitenskapsmuseet vises arkeologiske gjenstander funnet i regionen.

Jernalderhistorie - Langhus og lignende arkeologiske funn ved Vevelstad.

Samisk historie - Region Vevelstad

Kystfiskernes historie - Yrkesfiskere og bønders liv langs kysten fra 1700-tallet og fremover.

Det nye senteret vil ha et samspill med eksisterende bygdetun som består av ti historiske bygg med ulike kulturhistoriske utstillinger.

Inngang/resepsjon:

Illustrasjonen viser bygget sett fra inngangen med resepsjon til høyre, og café og utsikt til venstre. Rett frem ser man hvordan man beveger seg fra den lyse og åpne kafeen, inn i den mørke og høye «hulen», for så igjen å ende opp i et lyst og åpent rom med henvendelse til sjøen og utsikten.

Opplevelses- og kunnskapssenteret vil være en attraksjon i kraft av sitt innhold, og sitt søkelys på gjestens opplevelse. I tillegg vil bygget ha arkitektonisk kvalitet og være en romlig opplevelse slik at det vil bli et regionalt reisemål i seg selv.

Taket er en tre-konstruksjon av kryssende trebjelker som hviler på søyler av treplater i kryss. Dette gir en romlig variasjon og rikhet til bygget. Variasjonen er videreført i bruk av overlys, som får enkelte deler av taket til å stå sterkere frem. Skråtaket gir varierende høyder; fra lavere og mer intime situasjoner til høyere og mer spektakulære rom.

Museumsbutikk:

For en vesentlig del av gjestene er en attraktiv museumsbutikk en del av totalopplevelsen. Målet er å bygge opp en museumsbutikk med varer som treffer ulike segmenter. Det blir derfor fokus på et variert vareutvalg, samt markedsføring av butikken. Riktig faglig vareutvalg vil være et viktig verktøy for ambassadør-bygging og markedsføring for regionen. En attraktiv museumsbutikk vil også være en viktig kilde til egeninntjening.

Universell utforming:

Utover det bygningsmessige, har vi fokus på universell utforming når det gjelder utstillinger. Konkret vil det arbeides med:

- Tekster i utstillingsarealet lages også med punktskrift slik at personer med synsnedsettelse og blinde får tilgang det som formidles. Det er per i dag produsert en prototype på helleristningsfigurer med punktskrift. I kombinasjon med punktskrift kan helleristningsfigurer freses ut slik at gjester kan føle, og «se» gjennom berøring. Tiltaket vil vi gi en fullverdig totalopplevelse for personer med synsnedsettelse og blinde.
- Utstillingstekster og – objekter har varierende høyde slik at eksempelvis rullestolbrukere har lik tilgang til formidlingen.

Formidling og folkehelse:

Det er utført arbeid med å tilrettelegge for vandring til ulike bergkunst- og geologilokaliteter de siste årene. En unik blanding av menneskehistoriske gjenlevninger (som steinalderbosetninger og helleristninger) samt variert geologi, gjør disse turene til noe eget og attraksjonsverdig.

Gjennom å utvikle vandrestier har vi laget ulike vanskelighetsgrader, slik at man sikrer reelle tilbud til alle – uansett fysisk utgangspunkt.

I samarbeid med Trollfjell Geopark tilbys vandring langs rundt 70 merkede turløyper hvor kombinasjonen folkehelse og kunnskap er selve fundamentet. Nordland fylkeskommunes *prosjekt Skulpturlandskap Nordland* er også tatt i bruk. I Vevelstad finnes *Opus for himmel og jord* av Oddvar I.N som ligger ved et tidligere granittbrudd.

Reiseliv:

Vevelstad museum har etablert samarbeid med aktører innenfor det lokale og regionale reiselivet blant andre Visit Helgeland, Kystriksveien og Visit Vevelstad. Sistnevnte er et nettverk bestående av kommunens reiselivs- og opplevelsesaktører.

Museet er en viktig bidragsyter for reiselivssatsingen regionalt, og ønsker å være et bindeledd for satsningen i Vevelstad. Museets rolle som initiativtaker og tilrettelegger vil være til gode for felles næringsliv i kommunen og i regionen.

Dagens bygdetun har funksjon som turistinformasjon i kommunen, og tjenesten vil bli betydelig styrket i et nytt senter. Særlig for å kunne tilby besøkende tilgang til internett og grunnleggende fasiliteter som toalett, innendørs sitteplasser og til attraktive formidlingstiltak gjennom hele året.

Regionale, nasjonale og internasjonale samarbeidspartnere:

For Helgeland Museum er det viktig å knytte til seg samarbeidspartnere som har høy faglig relevans innenfor emnene bergkunst og geologi.

Vevelstad kommune er del av Trollfjell UNESCO Geopark. En geopark er et område med en spesiell geologisk naturarv av internasjonal betydning der man satser på bærekraftig utvikling, stedsutvikling, kunnskapsspredning og geoturisme. I en geopark skal man vise hvordan de geologiske forutsetningene er bakgrunn for hvordan landskapet er blitt til, det biologiske mangfoldet og menneskelig bosetting. Både kommunen og Helgeland Museum avd. Vevelstad har et aktivt samarbeid med Trollfjell UNESCO Geopark, som sikrer høy faglig kvalitet både i utstilling og formidlingsarbeidet innenfor regionens geologi.

Museet har her en viktig samarbeidspartner med tanke på faglig utvikling av formidlingskonsepter, og markedsføring i et regionalt/nasjonalt/internasjonalt perspektiv.

Andre etablerte samarbeidspartnere i regionen:

- ⊕ Kystriksveien Reiseliv
- ⊕ Helgeland Reiseliv
- ⊕ Sør-Helgeland Regionråd, reiselivsavdeling
- ⊕ Brønnøy Havn
- ⊕ Ulike reiselivsaktører i Brønnøysund

Fremtidige ønskede samarbeidspartnere:

- ⊕ Norges geologiske undersøkelse (NGU)
- ⊕ Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)
- ⊕ Naturhistorisk museum
- ⊕ Ulike berg- og mineralprodusenter

Oppsummering:

Ved å realisere opplevelses- og kunnskapssenter i Vevelstad vil regionen få et moderne museumssenter og fellesarena. For å sikre et kunnskapsbasert opplevelsestilbud og økt næringsaktivitet er dette bygget et godt bidrag. Bygget vil også tilby universell utforming og dermed gi et reelt tilbud til alle.

Økt synlighet om regionens kulturhistorie og storslåtte natur vil øke interessen for Helgeland som destinasjon og samarbeidspartner.

Næringsliv og befolkningen vil kunne få nytte av å ha et moderne møtested for seminarer, foredrag og kulturelle arrangement. Senteret vil skape positive ringvirkninger for regionenes identitet og næringsliv på kort og lang sikt.

Vi vil også kunne sikre faglig drift gjennom hele året (i dag har museet kun sommeråpent). Vi tror at senteret vil kunne gi et stabilt besøkstall på anslagsvis 5000 gjester pr. år.